Eduskunnan talousvaliokunnalle

Viite: lausuntopyyntönne 15.12.2022; asiaan HE 244/2022 vp liittyvät kuulemiset

Hallituksen esitys eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi näihin liittyviksi laeiksi

Digi- ja väestötietovirasto (DVV) kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiassa kirjallinen lausunto ja toteaa seuraavan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kaupparekisterilaki ja uusi elinkeinotoimintalaki sekä ehdotetaan yritys- ja yhteisötietolain muuttamista erityisesti sähköiseen asiointiin liittyen. Lakiesitysten keskeisenä tavoitteena on parantaa rekisteritietojen luotettavuutta ja tehostaa niiden ylläpitoa digitalisaation keinoin.

Kaupparekisteri on yhteiskunnassa ensisijainen yrityksen edustajatietojen lähde ja sitä kautta yrityksen digitaalisen puolesta asioinnin oleellinen mahdollistaja erityisesti DVV:n tuottaman Suomi.fi-valtuudet -palvelun toiminnallisuuksien näkökulmasta. Näiden tietojen lisääntyvä käyttö digitaalisissa palveluissa asettaa korkeat ja lisääntyvät vaatimukset tietojen oikeellisuudelle ja ajantasaisuudelle.

Huomiot keskeisistä hallituksen esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Hallituksen esityksen mukaan kaupparekisteriasioinnissa ehdotetaan siirryttäväksi rekisteröityjä velvoittavaan sähköiseen asiointiin lukuun ottamatta yksityisiä elinkeinonharjoittajia, yhdistyksiä ja säätiöitä vuoden 2026 alusta. Huolimatta sähköisen asioinnin voimakkaasta lisääntymisestä vapaaehtoisuuden pohjalta, sähköisen asioinnin velvoittavuus on edellytyksenä sille, että paperiprosessista voitaisiin pääosin luopua. DVV pitää sähköisen asioinnin lisäämisestä esitetyllä tavalla rajatun velvoittavuuden kautta hyvin perusteltuna ja kannatettavana.

Sähköinen asiointi mahdollistaa automaattisen laadunvarmistuksen ja tietojen rekisteröinnin, lyhyemmät käsittelyajat ja virheiden vähenemisen. Sähköisessä asioinnissa edellytettävä vahva tunnistaminen on tehokas keino identiteettivarkauksien ja muiden väärinkäytöksien estämiseen. Esityksen mukaan rekisteriviranomainen voisi jatkossa vaatia paperilomaketta käyttäviltä fyysistä tunnistamista. DVV katsoo, että tämä mahdollisuus voisi tarkoituksenmukaisella tavalla sovellettuna ehkäistä tehokkaasti paperilomakkeella tehtäviin ilmoituksiin liittyviä väärinkäytösten riskejä.

Rekisterinpitäjän sähköinen tiedoksianto rekisteröidyille sen sijaan perustuisi jatkossakin viime mainitun suostumukseen. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, sen valmistelun aikana selvitettiin mahdollisuutta siihen, että rekisteriviranomaisen antamien päätösten ja muiden asiakirjojen tiedoksianto tapahtuisi velvoittavasti sähköisesti hyödyntäen niin sanottua sähköistä postilaatikkoa, jollaisena käytännössä voisi toimia DVV:n ylläpitämä Suomi.fi-viestit -palvelu. Nykytilanteessa sähköinen tiedoksianto voi perustua asiakkaan suostumukseen, eli vapaaehtoisuuteen. Verrattain harva yritys on toistaiseksi tällaista suostumusta antanut, joten sähköisen tiedoksiannon hyödyntäminen on vielä annettujen suostumusten määrääkin vähäisempää, koska kaikki Suomi.fi-viestit -palvelua käyttävät organisaatiot eivät hyödynnä sitä yritysasiakkaidensa tapauksessa. Rajallisempana käyttötapauksena

valmistelussa selvitettiin myös sitä, että ilmoitusvelvollinen voisi Patentti- ja rekisterihallituksen sähköisessä asiointipalvelussa antaa suostumuksen Suomi.fi-viestit palvelun käyttöönottamiseksi ja tämä suostumus välitettäisiin DVV:lle.

Digi- ja väestötietovirasto näkee hallituksen esityksen valmistelun puitteissa tehdyt selvitykset sähköisen tiedoksiannon käytön lisäämisestä hyödyllisinä siitä huolimatta, että ne eivät tässä yhteydessä johtaneet konkreettisiin säädösesityksiin. Sähköisen tiedoksiannon laajempi hyödyntäminen omaa merkittävän säästöpotentiaalin, kun huomioidaan kaikkien viranomaisten tiedoksiantojen kokonaisuus ja DVV katsoo, että mahdollisuuksia tähän tulisi selvittää laajemminkin ja tavoitteellisesti tulevien lainsäädäntöhankkeiden puitteissa.

Käsillä oleva esitys ei sisällä kaupparekisterin ylläpitoon liittyvän päätöksenteon automatisaatiota koskevia erityissäädöksiä, koska taustaoletuksena on, että (tuleva) yleislainsäädäntö mahdollistaa automaation hyödyntämisen. DVV pitää myös omien viranomaistehtäviensä näkökulmasta tärkeänä, että yleislainsäädännössä on tarkoituksenmukaisesti ja viranomaistoiminnan sujuvuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden lisäämisen mahdollistavalla tavalla säädetty automaattisen päätöksenteon perusteista.

DVV pitää erittäin kannatettavana esitystä siitä, että viranomaiset ja muut julkista tehtävää hoitavat velvoitettaisiin jatkossa hakemaan tarvitsemansa kaupparekisteritiedot suoraan kaupparekisteristä, eikä rekisteröityjen tarvitsisi enää itse toimittaa vastaavia tietoja esim. rekisteriotteella viranomaisessa asioidessaan. Vastaavan sisältöinen väestötietojärjestelmää koskeva säätely on minimoinut virkatodistusten käytön suomalaisessa yhteiskunnassa. DVV toteaa, että tähän tarkoitettujen ratkaisujen, kuten palvelurajapintojen, jatkuvaan saatavuuteen kohdistuu kasvavia vaatimuksia, joiden täyttämiseen viranomaisella pitää olla riittävät resurssit ja käytettävissään nykyaikaiset sekä tarkoituksenmukaiset teknologiset ratkaisut.

Velvollisuus tarkistaa ja ilmoittaa kaupparekisteritiedot vuosittain ajantasaiseksi lisäisi tietojen ja niihin tukeutuvan yrityksen puolesta asioinnin luotettavuutta. Laajasti ja lisääntyvästi käytettävä Suomi.fi-valtuudet -palvelu perustaa yrityksen puolesta asioinnin oikeudet kaupparekisteristä ilmi käyviin vahvasti tunnistautuneen henkilön oikeuksiin edustaa yritystä.

Yhteenveto

Digi- ja väestötietovirasto pitää esitettyjä uusia säädöksiä kannatettavana ja näkee niiden edistävän perusrekisteritietojen käytön mahdollisuuksia, kun tietojen saatavuus, luotettavuus ja ajantasaisuus paranee. Samalla ehdotukset ovat omiaan lisäämään yritysturvallisuutta aiheuttamatta kuitenkaan saavutettaviin hyötyihin nähden merkittävänä pidettävää hallinnollista lisätaakkaa ilmoitusvelvollisille; huomioiden sen, että velvollisuus sähköiseen asiointiin ei koskisi välittömästi yksityisiä henkilöitä. Säädösehdotukset edistävät myös yleisemmin yhteiskunnan toimintojen digitalisaatiokehitystä edellyttämällä sähköisen rekisteritiedon hyödyntämistä teknisten palvelurajapintojen kautta tai katselupalvelun avulla.

Salovaara Timo 99705320M
Digitaalinen allekirjoittaja: Salovaara Timo 99705320M
Päiväys: 2023.01.11 15:55:38 +02'00'

Ylijohtaja Timo Salovaara

Pitkänen Mikko 91162341N
Digitaalinen allekirjoittaja: Pitkänen Mikko 91162341N
Päiväys: 2023.01.11 15:43:40 +02'00'

Johtaja Mikko Pitkänen